KNIHY OFF-LINE

Jan B. Hurych

OBSAH

• Láska až za hrob (Kanadské legendy)
• Prokletý zvon (Kanadské legendy)
• Kolik řečí umíš...
• O.K. nebo jen P.K.?
• Rolnický trh
• Fort Walsh
• Vánoce,vánoce, přicházejí…
• K-W Oktoberfest
• Poslední zlatá horečka v Kanadě
• Dvakrát měř, jednou řež!
• Boj o smrt
• Stávka a pře-stávka
• Pražská defenestrace

Soubor esejí, které byly publikovány v Kanadských Listech. Fotografie: Ať'a Hurychová.

Věnováno Miloši Kalábovi, vydavateli dnes už nevycházejících Kanadských listů.

Copyright Jan B. Hurych. Kopírování tohoto materiálu není dovoleno. Pro přetisk, publikování nebo jinou reprodukci, ať už vcelku nebo jen zčásti, je třeba nejdříve získat svolení autora. Všechna jména osob a institucí jsou fiktivní vyjma tam, kde je vyloženě stanoveno jinak.

K-Č-K

POKUD SE VÁM TATO KNIHA LÍBILA, NAVŠTIVTE "KNIHY OFF LINE",
ke stažení zdarma, pro PC i čtečky: http://hurontaria.baf.cz/KNIHY/

KNIHY OFF-LINE
Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <10>
Esej: Láska až za hrob.

Láska až za hrob
(Kanadské legenda, volně převyprávěná)

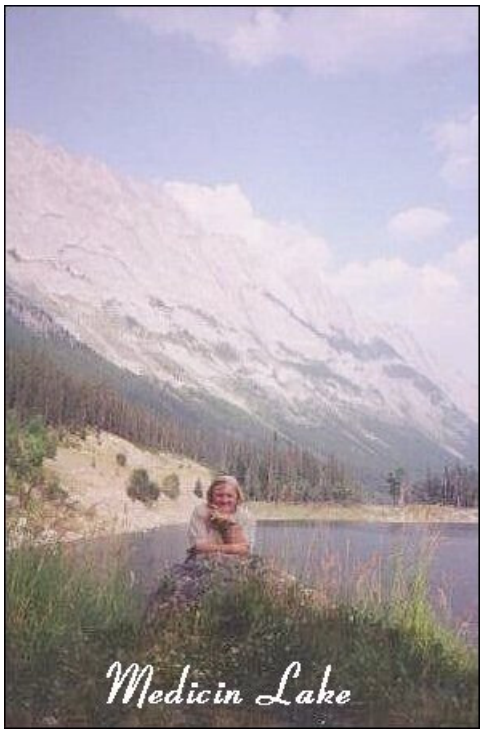

Ze všech příběhů, které se vykládají v krajině *Gaspé* v Quebeku, je příběh o *mysu Rosiéres* asi ten nejromantičtější. Navíc si jej můžeme alespoň částečně ověřit: v zálivu Svatého Vavřince (St. Laurent nebo St. Lawrence, jestli chcete) totiž leží skála, která vypadá jako loď s napjatými plachtami, jako loď, která jako jiné kdysi brázdila Atlantik kolem východního pobřeží Kanady...

Byli do sebe šíleně zamilováni a co víc - dokonce si už slavnostně dali i zásnubní prstýnky. Řekli byste si asi, co tedy ještě může bránit lásce mladých lidí? A opravdu, zdálo se, že svatba francouzského rytíře *Raymonda de Never* a krásné *Blanche de Beaumont* byla takřka za rohem. Jenže ten roh se ukázal být najednou značně vzdálený. Zamilovaný Raymond totiž dostal rozkaz, aby hned se svým regimentem odplul do Nové Francie, jak se tehdy ta část Kanady jmenovala.

Den odjezdu se přibližoval a nešťastná Blanche zapřísahala svého snoubence, aby nikam nejezdil - tolik se o něj bála. Jenže voják je voják a musí poslouchat rozkazy, obzvláště tenhle, který mu dal sám král Ludvík, o kterém bylo všeobecně známo, že nesnáší žádný odpor a od svých důstojníků už teprve ne.

S pláčem pak doprovázela mladá snoubenka Raymonda na molo v přístavu *La Rochelle* - to je prosím ve staré Francii - a dlouho, předlouho se s ním loučila. Pak mu dala na cestu pramen svých vlasů zabalených v kapesníčku, promáčeném jejími slzami, tedy jako talisman, aby se mu nic nestalo a hlavně aby na ni nezapomněl.

Láska je někdy k mladým milencům krutá a s rostoucí vzdáleností ještě také navíc roste. Mladý chevalier sice dorazil se svými vojáky do pevnosti Svatého Ludvíka na řece Svatého Vavřince, nad kterou vlála vlajka Francie s modrými liliemi, ale tam to na něho teprve dolehlo. Žalost a trápení na sebe nedaly dlouho čekat a tak i jeho slzy teď máčely kapesníček jeho milé. Navíc jí posílal smutné dopisy, které pak pochopitelně drásaly její už beztak láskou nemocné srdce. A drásaly ho natolik, že se Blanche sebrala a vyrazila za svým milencem, na cestu přes oceán.

V La Rochelle pak našla loď, která plula na západ, zaplatila kapitánovi, nalodila se a po několika bouřích, které loď šťastně přečkala, se přibližovali k americkému pobřeží. Šťastná Blanche se už nemohla dočkat, až se potká se svým snoubencem. Zbýval jim už jen jeden den cesty , když se na obzoru objevila loď. Lodníci se hned chystali k boji : už zdálky totiž bylo vidět, že se jedná o

španělského piráta. Ten byl ovšem vyzbrojen většími kanóny a tak statečné posádce, lépe řečeno těm, co po té kanonádě ještě zbyli, nezbylo nic jiného, než se vzdát. Fousatý pirát *Rodrigo*, kapitán těch korzárů - jinak ovšem španělský šlechtic - si vzal k sobě nešťastnou Blanche jakožto rukojmí, a doufal, že za ni dostane dobré výkupné. Francouzskou loď pak jeho banda, jak už to bylo pirátským zvykem, vyloupila a zapálila.

Jenže i v pirátském srdci koluje rudá krev a Blančina krása, která jí nejprve zachránila před zneuctěním, zapálila v tom Rodrigově zase jiný oheň. Abych to řekl přesněji, tulák moří se do ní zamiloval. Ona ho nejprve hrdě odmítala, pak dokonce i prosila a když ani to nepomohlo, vrhla se na kolena a modlila se ke své svaté patronce. A jak přitom opakovala i Raymondovo jméno, dozvěděl se její věznitel, že má soka. Rozčílil se jako - inu jako Španěl - a přísahal, že jejího milence zabije.

To už se ale loď přibližovala *Gaspé* a ubohá dívka se začala bát, že její věznitel svou hrozbu skutečně splní. Rozhodla se tedy, že uteče a svého milence varuje. Přeskočila zábradlí a plavala k vzdálenému břehu. Ale ten byl ještě daleko a brzo ztratila sílu. Milosrdné vlny ji pak uchopily do své náruče a kolébaly, až ji ukolébaly k věčnému spánku. Marně ji piráti hledali všude kolem, zmizela navždy. Rodrigo šílel bolestí a ve své poblázněné mysli nepřišel na jiný nápad, než jet dál, až do města Quebeku a tam chevaliera Raymonda zabít.

Do cesty jim ale padla hustá mlha a i když pokračovali pomalu a opatrně, najednou se proti nim vynořila černá skála. Piráti hrůzou vytřeštili oči, když na skále spatřili postavu, která jim rukou ukazovala dolů, směrem do pekel. Nestačili už loď obrátit a jak narazili, poznal Rodrigo, že to byla samotná Blanche, lépe řečeno její přízrak, který se mu tak pomstil. Loď se potopila se vším všudy a milující dívka tak nakonec přece jen svého Raymonda zachránila.

V místě, kde loď zmizela, se pak najednou ze dna zvedla skála, věrná podoba oné pirátské lodi. A stojí tam dosud - jako památka lásky až za hrob a zároveň výstraha všem, kdo si myslí, že se láska dá vynutit.

Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <11>
Esej: Prokletý zvon.

Prokletý zvon.
(Kanadské legenda, volně převyprávěná)

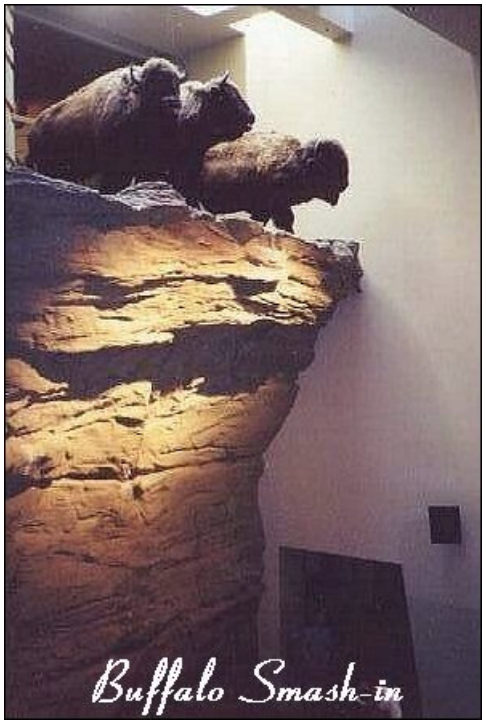

Blízko Montrealu leží vesnička *Caughnawaga*, odkud můžete vidět celé město i samotnou horu *Mount Royal*, tyčící se nad ním. Irokézové, žijící ve vesnici, nikdy své válečné tomahavky nezakopávali na dlouho, jinými slovy, byli stále na válečné noze a většinou dokonce na obou. Ale to se mělo změnit, když do vesnice přišel misionář. Tedy alespoň podle představy otce *Nicolase*, neboť on byl tím novým příchozím. Hned Indiánům postavil - lépe řečeno oni jemu - kostel; opravdu pěkný byl, jako nový, jak se říká. Jen jediný problém s tím byl: neměli do kostela zvon a to jak jistě chápete, je špatné, neboť kostel beze zvonu je jako loď bez plachet.

I sebrali tedy milí Irokézové své nejlepší kožešiny - bobří, norkové i jiné a jejich prodejem nashromáždili za nějakou dobu dost peněz na pěkný zvon. A aby to už stálo za to, objednali si hned veliký, osmisetlibrový a samozřejmě až ze vzdálené Francie, odkud mimochodem otec Nicolas také přišel. Krásný zvon jim tam udělali, o to nic. Byl z dobré zvonoviny, měl zbožné nápisy kolem dokola a hned si ho tam ještě také nechali od biskupa vysvětit. Jen s jedním nepočítali: v té době totiž vypukla válka mezi Anglií a Francií, respektive mezi jejich královskými Veličenstvy, jak se tehdy říkalo, válka, která se vedla na zemi i na vodě.

Přeplout Atlantik pak už nebylo tak bezpečné, jako dříve. Když se lodi na moři potkávaly, nezdravily se už jejich posádky salutováním, ale hned dělovými salvami, navíc proklatě dobře mířenými. A tak na své cestě do Ameriky byla loď, která vezla posvěcený zvon zbožným Irokézům, přepadena nepřátelskou lodí z Nové Anglie, jak se tehdy říkalo Spojeným státům, tehdy ještě anglické kolonii. Přesněji řečeno byla přímo z Massachusetts, francouzskou loď zajala a odvezla ji do *Salemu*, kde byl uloupený zvon vystaven na prodej.

Netrvalo dlouho a zvon si zakoupili puritáni z vesnice *Deerfield* v *Connecticutu*. Chtěli jej pro svého reverenda *Johna Williamsona*. Nic jim nevadilo, že zvon byl katolický; těch pár "papeženských" nápisů na zvonu odtesali a už se vesele vyzvánělo.

Uplynulo pár let a zpráva o zvonu se donesla i nahoru do Quebeku, do malé *Caughnawagy*, kde to u Irokézů vyvolalo nejen veliký rozruch, ale přímo bojovou náladu. Jak si mohl někdo dovolit ukrást jejich zvon a znesvětit ho a ještě si na něj zvonit v kacířském kostele? I vykopali opět svoje tomahavky a vyhrožovali, že si pro zvon dojdou. *Monsiuer Vaudreil*, guvernér Nové Francie, si uvědomil, že by mohl jejich bojové nálady využít. Byla totiž pořád ještě válka a trestná výprava do území nepřítele se

mu hodila. A tak se tam s jeho svolením vypravili a nic jim nevadilo, že to bylo kolem 500 kilometrů a většinu jich museli projít územím Angličanů.

Do Deerfieldu se dostali, vesnici zapálili a muže, ženy i děti pobili a skalpovali. Jen reverenda Williamse a jeho dceru s sebou vzali jako zajatce. A pochopitelně nezapomněli ani na zvon, kvůli kterému tam přišli: strhli ho, naložili a vraceli se rychle stejnou cestou zpět. Ale zvon byl těžký, cesta daleká a ke spěchu je pohánělo i vědomí, že osadníci Connecticutu je pronásledují. Ti se totiž hned spojili do trestné výpravy, která jim byla v patách. U jezera *Champlain* už ztratili Irokézové úplně svůj náskok a tak zvon zakopali a do Caughnawagy se vrátili bez něj.

A opět uplynula delší doba, než se mohli vrátit pro zvon zpět, aby ho vykopali a dovezli tam, kam patřil. Jejich kostelík ale zatím už měl nový zvon, naštěstí jen maličký, takže ve věži zbylo dost místa i na ten původní, veliký. Ale zdálo se, že jim krví zneuctěný zvon přinášel jen neštěstí: epidemie, hlad a také válka si vyžádaly svoje oběti. Nechali tedy zvon znovu vysvětit, ale ani to nepomohlo: krev, která na něm lpěla, si žádala své oběti. Pak ale najednou, jako když se stane zázrak, pohromy přestaly a mír se usadil i u Irokézů. A dnes už zvon zase svolává k modlitbě jejich potomky a to nejen z Caughnawagy, ale i z vypáleného Deerfieldu.

Jak je to možné? To máte tak: dcera reverenda Williamsona, *Eunice*, se později stala ženou mladého irokézského bojovníka, který ji tehdy, zraněnou, celou cestu do Quebeku ošetřoval. A jak už to bývá, navíc se do ní ještě zamiloval. Pocit to byl zřejmě oboustranný, o čemž svědčil velký počet dětí, které pak spolu měli. A "*děti dětí jejich dětí"* se teď starají o zvon, který se přece jen nakonec dočkal zaslouženého klidu.

KNIHY OFF-LINE
Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <12>
Esej: Kolik řečí umíš...

Kolik řečí umíš...

Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem. Já vím, já vím, jenže ne vždycky a ne všude. Tak například můj známý v Quebeku je tri-lingvální, tj. zná česky, francouzsky a anglicky, ale pro pány typu *Parizeau* (bývalý vysoký hodnostář Quebeku) je pořád jenom *etnik, jiné národnosti,* tedy ani ne jeden celý frantík. Jinde by se tomu říkal rasismus, v Quebeku je to prý jenom *independentizmus.*

Žil jsem v Quebeku svých prvých devět let v Americe, ale pak mě tím vším tak otrávili, že jsem radši zase emigroval, tentokrát do té svobodnější Kanady. Nechápejte mě špatně: nechal jsem tam mnoho dobrých přátel, neboť jednotliví Quebečáci jsou prima lidi a to mi můžete věřit, potkal jsem jich tam za tu dobu dost. Pohromadě ovšem vytváří podivný konglomerát, ne zrovna nepodobný jiným nacionalistům. Pro mě, který jsem zažil nenávist mezi Němci a Čechy, a také její následky, byla ta jejich nevraživost až příliš známá.

Neviděl jsem totiž pro ně žádný důvod k strachu: Kanada se k nim chová velice slušně a jejich jazyk se nemusí bát, že by zaniknul - literárně, ani finančně. Jejich francouzský patriotizmus ovšem nesahá ani přes Atlantik - však ještě pořád vyčítají Francii, že je zradila. Poslední dobou sice dostali z Francie nějaké ty výroční medaile, ale jinak ani jeden dolar či slovo morální podpory. Pokud ovšem nepočítáme teatrální, ale hlavně provokační vystoupení De Gaulla, který je ostatně - alespoň se to říká - také už dávno mrtev.

Můj známý má na to všecko vysvětlení - domnívá se, že se u nich jedná o komplex. To je ovšem nesmysl: prakticky všichni francouzští *Quebecois* umí anglicky, i když si mermomocí museli vymoci *dvoujazyčný* úřední jazyk i *dvoujazyčné* konzervy pro psy, kteří ovšem nejsou ani *unilingvální*. A že to něco stojí? Co na tom? Proč nepřejmenovat *St. John´s Boulevard* na *Boulevard de Saint Jean*, i když je to totéž, hlavně že těm proklatým Anglos ukážou. Co na tom, že svatý Jan nebyl ani Anglo, ani Franco (a nemyslím tím toho generalissima, pochopitelně) ? Co na tom, že všude po Kanadě musí být všecko bilingvální, tedy dvojjazyčné, jen v Quebeku jednojazyčné? Potřebují se skutečně *dva* lidé spolu dorozumívat *oběma* jazyky? A k naší otázce: kolikrát vlastně člověk může - nebo v našem případě *musí* - být člověkem?

Ano, opustil jsem Quebec, a to prosím dobrovolně. Musel jsem prodat náš dům pod cenou a dívat se, jak moje žena pláče, protože jsme tam kdysi začali nový domov, nový život, a musel jsem si stále říkat, že to není moje chyba. Šestnáct následujících let v Ontariu a vývoj v Quebeku mi daly stokrát za pravdu a přece: jakýkoliv mám názor na separatisty, věřte mi, přesto mi něco z té *La Belle Province*

zůstalo u srdce. A je mi líto lidí, kteří se tam nechají oblbovat nacionalistickými politiky (nacionalizmus totiž není totéž, co vlastenectví). Líto, protože se celému světu, po vzoru napoleonského ministra *Chauvaina*, musí jevit jen jako šovinisté, kteří si nevidí na špičku nosu. Líto, protože jako jednotlivci, jak už jsem řekl, jsou docela prima lidi.

Měl sem tam u firmy, kde jsem dělal, přítele *Clauda*; byl to stoprocentní *Frantík*, tj. nejen jménem, ale i povahou a myslel jsem, že je i stoprocentním přítelem. Naše rodiny se navštěvovaly, pomáhali jsme si, kde jsme mohli, prostě jako kamarádi. Po nástupu separatistů do vlády mě najednou začal nadávat do Anglos a jelikož jsem také pruďas, něco jsem mu řekl a on po mě hodil tříkilový transformátor - ani už teď nevím, na jaké byl napětí. Naštěstí mě minul, ale když jsem si představil čtyři milióny takových *diskobolů*, kteří navíc nebyli mými nejlepšími přáteli jako on, už to legrace nebyla. Také i ty transformátory by mohly být daleko větší a tak jsem se rozhodl, že radši odejdu do Ontaria. Pro tohle jsem přece do Kanady nepřišel! na Clauda se ale nezlobím, vina byla jaksi "vejš".

Jestli teď pořád ještě čekáte nějaký happyend, musím vás zklamat. Alespoň ne pro Quebek. Od té doby uplynulo celých devatenáct let a v Quebeku je to čím dál tím horší. Prodělali už dvě referenda o odtržení od Kanady, kde nevyhráli a mluví se o třetím, kde jeden hlas nad 50 procent prý rozhodne o separaci. Jeden člověk tedy může rozhodnout o tom, zda Kanada ztratí svou druhou největší provincii. *Bloc Quebecois*, separatistická strana ve federální vládě, chce totiž za každou cenu roztrhnout Kanadu, což je podle nich legální, i když se jinde za to věší. A budou prý dělat referenda, pokud nevyhrají. Už dvacet let tím Kanada trpí a to i finančně, neboť jak je známo, čím větší jsou ústa a kravál, který dělají, tím rychleji padá měna na mezinárodním trhu.

Poslední tři roky jsem žil na západě a tam je pozice ke Quebeku jasná: nechte je odseparovat, nechte je jít. Ontario váhá a vláda v Ottawě je rozhodně proti separaci: většina vládních zaměstnanců je totiž Quebeckého původu, takovou pozici si v Kanadě vydobyli. Kdysi se mluvilo o t.zv. *Two solitudes*, dvou osamělostech; rozuměj o dvou národech v jednom státě, národech, které jsou si cizí. Ale jak si mohou být národy cizí, když lidé si cizí nejsou? A co třetí osamělost, emigranti? Komu ti jsou cizí? Jediní kdo jsou Kanadě "cizí", jsou vlastně naši quebečtí *henleinovci*.

Strach o jazyk je ovšem jen záminka - už když jsem odcházel, bylo mi jasné, že kdyby jim šlo o jazyk, dají nám všem povinné kurzy francouzštiny a bylo by to. Na to přece není třeba žádné odtrhování. Ale teprve když mi naznačili, že by mi dají někoho - asi jako dali Čapajevovi rudého komisara - pochopil jsem, že jim jde o mé místo a ne o jazyk. Zde by to ovšem byl quebecký komisar, který zná quebečtinu, (neboť vězte, že to není totéž co francouzština - *me non*), a já bych mohl dál dělat odborného vedoucího, protože na to jaksi odborníka neměli. On by jenom jaksi vládnul a hlavně bral můj plat. Už tehdy bylo možno také anonymně reportovat (rozuměj udávat) provinilce, kteří použili jiný jazyk tam, kde měla být úředně jen francouzština. Nedávný případ, týkající se čínských obchodů, dokazuje, že se to nezměnilo - mimochodem, jak se řekne francouzsky čínská *won-ton* polévka?

Tady už se jedná o víc, než o olympijskou disciplinu vrhu transformátorem, kde si mohou vášniví vlastenci vybít svoje vznešené pudy. Když nutili děti do francouzských škol, snažil jsem se jim vysvětlit, že my Češi jsme sice Němce odsunuli, ale těm, co zůstali, jsme jejich němčinu nechali, protože nejsme žádní barbaři. Vtip je v tom, že současný zákaz postihuje hlavně francouzské děti, které do anglických škol prostě nesmí, leda v jiné provincii. "Svoboda" quebeckých separatistů také nejde tak daleko, aby ji přiznali i *etnikům* (to jsou ti, co nejsou Quebečáci z francouzských rodin) nebo Indiánům či Inuitům. Jejich touha po separaci totiž není ani tak touha po svobodě, jako spíše po vládnutí. I když tvrdí, že zpívají jinou píseň, jak to, že má stejný text i stejnou melodii? Podobnou píseň přeci pěli slovenští separatisté a dnes ji zakazují zpívat Maďarům na Slovensku. Nacionalizmus

totiž není žádná svoboda, rozhodně ne ta pravá, ta pro každého.

A separace? S tím si přijdou na mě poněkud pozdě. Já už se prosím odseparoval. Když to šlo od komunistů, tak proč ne od separatistů? Bydlím si v Ontariu, kde mi nikdo neříká, že mu kradu práci. Angličtinou se dohovořím v celé Severní Americe a lidé jsou tu také prima. Všimli jste si někdy, že všichni lidé jsou vlastně prima? Myslím ovšem jen ty, co zůstávají pořád lidmi . . .

Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <13>
Esej: O.K. nebo jen P.K.?

O.K. nebo jen P. K.?
(O té politické dobrotě)

Některé anglosaské zkratky jsou nejen známy, ale všeobecně se i ví, jak původně vznikly. Tak například K.O. znamená *knock-out* , což není třeba vysvětlovat nikomu, kdo kdy jenom slyšel o boxu. Zkratka OK je tuším stále ještě značka českých letadel a radiostanic - měli jsme na fakultě stanici OK1KUR a posílali nám na ni QSL karty z celého světa. Ovšem psaná s tečkami, tedy O.K., znamená něco jako "*all right*", čili vše v pořádku. Vznikla tak, že běžné *All Correct* (foneticky "ól korekt"), si tu lidé, pravděpodobně němečtí emigranti, zkrátili po svém. Zkratka P.K. pak je ovšem pouze moje a znamená *politically correct* (povšimněte si prosím také toho "K" v tom "P.K.", to aby byla vidět jeho podobnost s O.K., ale zároveň i kontrast, neboť P.K. není úplně O.K.). Ale nechme slovních hříček: zažil jsem už předtím politickou korektnost (česky též správnost a snad i dobrotu); to bylo ještě za nacistů a později komunistů, a také vím, že kdo nebyl "korekt", mohl být i za Rakouska poslán do *c.k. korekce*, čili vězení - ti mladší pak alespoň do polepšovny, zrovna takové, která se z libeňského kopečka tehdy dívala, jak "nepolepšitelní" Češi odbouchli *reichsprotektora Heydricha.*

Ano, politická korektnost není nic nového, jenom si (alespoň u nás v Severní Americe) navlékla novou roušku. Ta není sice tak průzračná jako byly císařovy nové šaty, ale ti, co ji nosí, jsou pod ní stejně nahatí. Čekáme jen, jako v té pohádce, na to malé, nevinné děcko, co se nebude bát říci pravdu, která sice nebude *politicky korekt*, ale zato bude opravdu korekt. My ostatní totiž radši jdeme s proudem. I já. Tak například už dávno netvrdím místním Svědkům Ježíšovým, že toho jejich gentlemana neznám, že jsem ho neurazil a že se s ním v souboji bít nehodlám, což je prosím svatá pravda. Jednoduše prohlásím, že si na to netroufám, že se nejdřív pokusím napravit mé vlastní hříchy, než začnu dělat kázání jiným. I když jim pointa tohoto tvrzení pořád ještě jaksi uniká, přesto odejdou, a máme na nějaký čas - tedy pánbůh i já - alespoň pokoj. A když pak přijdou zase jiní, třeba vybírat na podporu divé zvěře, sděluji jim, že jsem už peníze dal přímo místním srnkám a mývalům. Zřejmě to není to, co by vyběrači ode mne asi chtěli, ale alespoň mě nemohou pomluvit, že nic nedávám...

Také jsem se rozhodl, že se politicky zapojím. U firmy, kde jsem kdysi pracoval, jsme vyplňovali jakýsi dotazník. Hrdě jsem se zapsal do jednoho čtverečku, že patřím k *visible minority* tj. viditelné menšině. Zavolali si mě, že to mám špatně. "Proč," ptám se nechápavě, "měřím sice jen 5 stop a 5 palců, ale viditelný jsem. A také si myslím, že těch pár tisíc Čechů, co je v Kanadě, se dá celkem dobře kvalifikovat jakožto menšina." "Ale ne," řekli mi, "vy nám nerozumíte, vy jste přece *white Caucasian* (vyslov "uajt kókejšn", míněno bílý Indoevropan; co s tím má co dělat Kavkaz, se mě prosím neptejte).

Řekl jsem, že to zní, jako když někdo hledá inzerátem ztraceného kokršpaněla, ale ujistili mě, že je to správný, dokonce vědecký titul. Zeptal jsem se, nejsou-li snad barvoslepí, neboť já jsem asi tak málo bílý, jako je Číňan žlutý anebo Indián rudý. Také jsem jim sdělil, že jsem si myslel, že dělit lidi podle barev je rasistické, že se snad lidé mají dělit jen na hodné a zlé. Řekli mi, že je to dělení zastaralé a že v demokracii se dělí *hlavně* podle barev. Zeptal jsem se tedy, když se jim bílá nelíbí, kterou jinou barvu bych si mohl demokraticky vybrat. Kroutili nade mnou hlavou, ale neporadili. Tak jsem jim tam ke svému jménu napsal ze zoufalství "*invisible majority*" , tedy jako něco jako neviditelná většina. Proti tomu už nic neměli, asi proto, že kdyby přeškrtli i to, tak už bych se jim tam do žádné kategorie ani nevešel.

Jindy zase, když jsem se naposled vracel z Evropy a hupsnul na letišti v Torontě do minibusu, usedla vedle mě jakási slečna a vykládala mi o té hrozné ozonové díře – jen tak mimochodem, poraďte mi: jedná se o díru v ozonu, nebo o ozon v díře? Kápl jsem jí do noty, když jsem jí tvrdil, že jsem měl možnost srovnávat onu díru, jak jsem ji viděl před třemi lety a pak teď: a opravdu, ona se zvětšila! Jeden pán, co seděl za námi, se rozchechtal, až se zakuckal. Obrátil jsem se na něj: "Vidíte, už vám ten ozon taky chybí, co?"

Navíc jsem začal *politicky korektně* nadávat na různé politické strany, ale dávám si pozor, abych nadával vždy na tu stejnou, jako nadává ten, s kým mluvím. Ono se to politicky vyplatí. Vím, zní to trochu jako politická bezcharakternost, ale co když on bude politicky korekt a já ne? Namítnete, že můžeme být také naopak oba politicky nekorektní, ale zase mi pak alespoň nenabije hubu. Přestal jsem také kouřit a spolu s ostatními v našem podniku s radostí pozoruji, jak si ta menšina - asi jediná menšina, která nemá u nás žádná práva – ničí plíce ve vymezené a vyhulené, převyhulené místnosti. Vážím si jich: umírají, abychom my ostatní mohli žít. Ale jinak na ně také nadávám, dělají to všichni, tak to asi bude P.K.

Na tabuli – tedy na takovou tu nástěnku v našem oddělení - jsem napsal: "Zachraňte naše sovy, ať si také mohou houknout!" Schválně jsem se při tom nechal chytit, abych byl pochválen, ale to se nestalo: nevšiml jsem si totiž, že ten týden se zrovna zachraňovali kojoti. Naší známé, která studuje jak zdravě jíst, jsem vykládal o hrozné nemoci z ryb, kterou jsem si na místě vymyslel, jen abych na ni udělal dojem, že jsem v této věci P.K. Odbyla mě: "Ale to už my přece dávno víme!" a zahrnula mě takovou spoustou horrorů kolem ryb, že jsem je pak (a ji také) nemohl celý rok ani vidět. Když přijdu do banky - stojí tam obvykle několik front, u každého okénka jedna – vždycky se slušně toho posledního v řadě zeptám: "Prosím vás, stojím tady politicky dobře?" Ale od té doby, co se jedna stařenka vylekala a šla se raději zeptat té slečny za okénkem, to už nedělám. Stoupnu si a politicky chytře počkám, až to někdo zjistí. Co já vím, třeba to není politicky správné zeptat se, co je politicky správné…

Když se mi šéf zeptá, co si myslím, tak vždycky řeknu: "Já se vším s vámi absolutně souhlasím!" Zatím se mi nikdy nezeptal v čem či s čím vlastně souhlasím; vždycky jen pokývá radostně hlavou. Ví, že se nemusí ptát: je na mě spolehnutí a to je hlavní. Já sice nechápu, proč jsem na tohle musel studovat, ale dál o tom nepřemýšlím: nebylo by to P.K.

Někdy se bojím, zda nejsem dokonce P.M.K. (*Příliš Moc Korekt*) – takoví mohou být totiž také podezřelí. Navíc si ještě někteří nactiutrhači dovolují o mě tvrdit, že si z toho všeho dělám jen srandu. Ale počkejte: až budeme moci donášet na ty politicky nekorektní, to budete T.K. (*Teprve Koukat*)!

KNIHY OFF-LINE
Autor : **Jan B. Hurych**
Název : **LISTY Z JAVORU <14>**
Esej: **Rolnický trh**

Rolnický trh

Pozvali nás tam známí, asi věděli, jak mám takové trhy rád. Pravda, viděl jsem trhy v Itálii i na Havaji, bleší trh v Londýně, pařížskou tržnici i mexické tržiště, ale ty ontárijské a vůbec ty severoamerické jsou zase něco úplně jiného. Mám ovšem na mysli trhy, které se konají jednou týdně či podobně, v místech někde na venkově a prodává se tam snad úplně všecko, teda kromě automobilů, pochopitelně.

Jsou určeny především lidu venkovskému, farmářům a také jejich dětem. Parkuje se v poli, jinak řečeno zadarmo a tržiště je jen co by kamenem dohodil. V letošním letním žáru se ovšem vyplatí dát si na okno auta clonu proti slunci, tedy něco jako staniolovou fólii, neboť vězte, že takový trh vám zabere pár hodin a někomu ještě pár těch párů.

Tržiště se skládá se z budov, kde se prodává dobytek, koně, drůbež i jiná zvířena, pak přijdou stánky se zeleninou a ovocem - potraviny vůbec - a nakonec stánky se vším možným. Moje paní se s přítelkyní vrhly na stánky s letními šaty, z Indie či Filipín, a zatímco přítel šel sehnat "něco od automobilů", já jsem se coural jen tak kolem a sbíral dojmy.

Už jako dítě mě uchvacovala skladba *Na perském trhu* - hráli ji po válce nám dětem ke groteskám v malé boudě za tehdejším libeňským hřištěm Meteoru. Někdo ji pak zlyrizoval coby píseň a zpíval ji Karel Gott. Ovšem "vůni tymiánu" tu ucítíte jen v jednom stánku, kde prodávají všechna možná koření a ty "karavany se šafránem" ovšem u nás v Ontariu neuvidíte jak je rok dlouhý. Popravdě řečeno, ten tymián vlastně ani není tak exotický - mám dojem, že roste všude po světě, snad kromě Arktidy. Přesto mají zdejší trhy svoje osobité kouzlo, které se dá těžko popsat slovy, a to ať už je to v Albertě nebo tady.

Zašel jsem do haly, kde se prodává drobné zvířectvo: krocani a krůty zabalení do pytlů tu vystrkují svoje dlouhé krky a neúměrně malé hlavy, králíčci se tulí jeden ke druhému, kůzlata mečí a slepice všeho druhu krákorají jako na našem dvoře. A od skupiny ke skupině tu chodí vyvolavatel a diváci licitují, neboť se tu koná tak zvaná *aukce*, neboli dražba. Chlapík to drmolí jedno přes druhé a jen proboha nezvedejte prst, nebo nekývejte hlavou, nebo skončíte jako majitelé něčeho co jste nikdy nechtěli, ale bylo vám přesto v rychlosti a omylem přiklepnuto.

Koně, kravičky a býčkové se také prodávají dražbou. "Seno a stáj, tak voní náš kraj" - ten kdo napsal slova této písně, by si tu užil. Ta "vůně" se táhne do daleka a mě, kluka z periferie, vždycky

fascinovala. Ovšem někdo zase třeba dává přednost kouři a smogu velkoměsta. Ten den neprodávali, i když měli plné ohrady, ale můžeme se prý stavit ve čtvrtek. Podivil jsem se, neboť jsem si myslel, že se prodávají jen na podzim a také jsem jim to řekl. "Proč na podzim?" ptali se mě. "Inu, povídám, aby je majitel už nemusel celou zimu zbytečně živit." "Vy byste byl dobrý farmář," povídá jeden chlapík, ale nevím, jestli to náhodou nemyslel ironicky.

U stánků s ovocem jsem nakoupil jahody, maliny a manga - kde je vypěstovali nevím, je to ovoce tropické a tady v Kanadě pěstujeme spíše podniková manka. Zelenina i ovoce byly pedanticky čisté, což už mě nešokuje jako kdysi v tržnici ve Vídni - to než jsem zjistil, že se to tak dělá všude, kde lidé prodávají to, co sami vypěstovali a jsou na to hrdí. Také už tu jsou zralé broskve, diky velkému vedru, ale o tom už jsem psal. Kupodivu v Ontariu moc neuvidíte křen (tedy kořen křenu); většinou ho prodávají jen Italové, ale proč ne ostatní, to nevím. Další tajemství je, že jinak se ovšem prodává všude o sto šest (nebo že by sedm?), ale vždycky jen rozstrouhaný a navíc v nálevu, což každý gurmán, který si rád dává křen k *roastbeefu*, musí uznat, že to není ono. A ještě jedno tajemství: všechny restaurace vám k němu ten čerstvě nastrouhaný křen ovšem dají...

Hned vedle jsou stánky řezníků, kde mají i čabajky - zde označované ovšem jako *Hungarian sausages* a světe zboř se - i škvarky, ano, ty, co jsem pořád tak těžce sháněl, ať už v Montrealu, Torontě či na prérii. Jinak tu mají italské *soppressato* a *cacciatori salami, summer salami* a polskou *kolbasu* (ne, to není překlep, to se tu tak píše). A ovšem i kovbojské *jerky*, což jsou buď sušené proužky hovězího, nebo civilizovanější *sticks*, tyčinky o průměru asi 1 cm, které mají kovbojům nahradit žvýkací tabák a nám ostatním rychlý *snack.* Prostě tu od masa najdete všecko to, co nepotřebuje lednici, aby se s ní nemuseli obchodníci tahat. Ti totiž přijíždějí na trhy často i z daleka a objíždějí trhy, tak jak je který den v které obci otevřen. A nechybí tu ani pekaři a cukráři, koláče evropské i kanadské, ty kulaté, zvané *pies* (čti 'pájs').

A konečně zbývá *mishmash* neboli všehochuť. Tady ovšem už nejde o jídla, ale o ostatní zboží: nářadí nové i použité, videopásky, korále, vyřezávané dřevěné věci, kýčovité obrazy, šaty všeho druhu, kovbojáky, kožené klobouky až z Austrálie, nábytek, přístroje na všecko možné i nemožné, nábytek a věci, které si už ani dědeček nepamatuje, kde je sehnal a tak se jim říká *antika*. Je tu i mnoho jiných pokladů a to nemluvím o dětech, které tu mají úplné Eldorádo - hračky se přece vždycky dobře prodávaly. Ovšem zbraně zde neuvidíte, zato nože všeho druhu, ale ne vystřelovací, ty jsou tu ilegální. Hned vedle mačety tu leží i skoro stejně veliký *Bowie knife*, nazvaný podle svého vynálezce, který ovšem nikdy netušil, že čeští trampové budou někdy nosit i jeho zmenšené napodobeniny.

Také zde prodávají proslulá anglická gumová košťata, teď už levněji než před čtyřmi lety, kdy přišla trh. Podle toho chlapíka s megafonem, co je prodával, se s nimi dá dělat vše. Optal jsem se ho, jestli se hodí i pro tchyně, že by na nich létaly - bez ostychu mi řekl, že už na tom pracují. Vedle zase jakýsi "vynálezce" prodává lék na všecko - dříve tomu říkali *snake oil*, neboli hadí olej, dnes se to honosí názvem "Přípravek pro zvýšení imunity lidského systému" a věřím, že obsah "patentu" je po sto letech pořád stejný: něco nevinného, rozpuštěného v alkoholu. Imunitu proti blbosti to zřejmě dává také, ale ta přijde, až když člověk pochopí, co to vlastně koupil.

Tlačil jsem se pomalu k východu, kolem paní, která v ruce usilovně svírala dvě ta anglická košťata (ano, dvě, to druhé dostala zcela zdarma, to jen to první stálo jako pět normálních košťat). Odskočil jsem si - popravdě řečeno vlastně došel, i když jsem dost spěchal - na záchodek, neboť na mě začala působit piva z přidružené restaurace. Záchodek byl takový ten budkový, přenosný, něco jako se v tom kdysi nosívali šlechtici po městě. Dnes to poslouží také lidu obecnému, i když k poněkud jinému účelu. Stoupl jsem si do fronty a když na mě došla řada, jakýsi kluk mě chtěl předběhnout. Ovšem

neuspěl, neb jsem to tušil a zatímco ještě otvíral dveře, už jsem mu zevnitř děkoval a hbitě přibouchl.

A byl čas k návratu. U východu stál malý *van* s klecí, kde čtrnáctiletá holčička prodávala štěně *huskieho*, což je druh eskymáckého psa, jehož "dědeček byl šampión", jak tvrdila. Šest měsíců staré štěně, navíc poslední z vrhu, se sice nedá prodat, ale za dvacet dolarů je váš. Chlapík, co stál za mnou, se zeptal, jestli na něj má papíry, tedy dokumenty. "Ne," odpověděla, "ale tatínek říkal, že s papíry by vás stál osm set". Jeden kovboj se rozhodl, že si psa koupí a vezme na farmu. Dívence se třásly ruce, když od něho brala peníze a s očima plnýma slz otevřela klec. "*Tak pojď, Rovere*," řekla hlasem, který trhal srdce a já se s vámi vsadím, že na tyhle trhy asi dlouho nezapomene.

KNIHY OFF-LINE
Autor : **Jan B. Hurych**
Název : **LISTY Z JAVORU <15>**
Esej: **Fort Walsh**

Fort Walsh

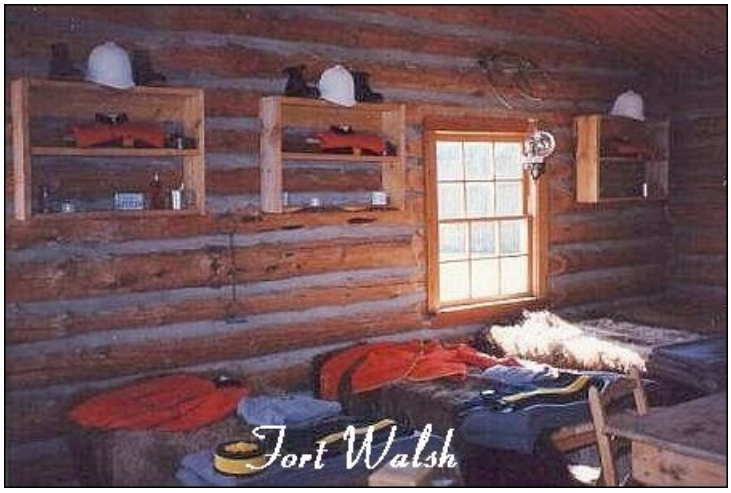

Vraceli jsem se tehdy domů za cesty po Státech a měli jsme za sebou několik tisíc kilometrů, vlastně bych měl správně říci "měla", neboť to všechno za mne odřídila At'a, moje lepši polovice, manželka a manažerka - to vše prosím v jedné osobě. Já ten okruh absolvoval spíše jako navigátor, rodinný kinematograf a pozorovatel (t.j. dával jsem si pozor na ústa, abych nenarazil).

A je typické, že po projetí západní části Kanady jsme objevili ten "nejdivočejší západ" vlastně zase v Saskatchewanu. Nedaleko místa, kde se stýkají hranice Montany, Alberty a Saskatchewanu, leží pevnost NWMP (*Northwest Mounted Police*, tehdy nově založené Severozápadní Kanadské Jízdní Policie, předchůdkyně dnešní *RCMP*), nazvaná *Fort Walsh*. Je to jedna z jejich prvních pevností NWMP na západě a sloužila převážně pro ochranu indiánů (jak se jim tehdy říkalo).

Nese jméno *James Walshe*, superintendanta NWMP, který sám o sobě představuje celou jednu kapitolu v historii *mounties*, jak se jim tu lidově říká. V té době totiž sídlil nedaleko v siouxské vesnici proslulý *Sitting Bull (Hunkpapa)*. Ano, to už měl za sebou bitvu u *Little Big Hornu* v Montaně, kde pobil (doslova a do jednoho) kavaleristy *George Armstronga Custera*, včetně George samotného. Ale o tom už bylo napsáno mnoho knih...

Sitting Bull měl tudíž docela dobrý důvod, aby nechal Little Big Horn daleko za sebou - včetně U.S. kavalerie, která se vydala po jeho stopě. Nebyl sám, měl s sebou své siouxské bojovníky kmene Lakota a přidali se i jiní, celkem asi pět tisic. V květnu 1877 odešli do Kanady, a jak už to bývá, brzo došlo k problémům s místním obyvatelstvem. A tehdy se náš Jim Walsh k nim vydal docela sám a dal indiánům ultimatum: jestli se totiž nebudou chovat, bude se *Queen Mother* (rozuměj královna Viktorie) velice zlobit. Přesněji řečeno, nebyl vlastně tak docela sám, měl s sebou ještě *scouta* - neplést prosím se skautíky, tzv. *boyscouts* - ale ten by mu proti všem Siouxům asi moc nepomohl.

A teď si to představte: Siouxové, kteří byli svou krutostí známi jako postrach západu (a to nejen bělochů, ale i jiných indiánských kmenů) z toho byli tak překvapeni, že je ani nenapadlo, zda vlastně Jim jako každý dobrý hráč *pokeru* třeba jen tak *neblafuje*. Faktem bylo, že by se sice Viktorka zlobila, ale jemu samotnému by už tak asi mohla poslat jen věnec. Ať už ale blafoval nebo ne, odvaha to od něj byla a ta na statečné Siouxy vždycky platila. A tak ho (a jeho scouta) ani nemučili, ani nezabili, ale ještě je oba propustili zpět. A aby mu alespoň něco dali na cestu, tak mu ještě slíbili, že už nebudou zlobit. Asi to tak i mínili, protože si hned také zažádali o azyl v Kanadě - a jestli jste někdy jednali s

kanadskými emigračními úředníky, jistě víte, že ti vůbec žádné legraci nerozumějí.

Zde se přímo vnucuje srovnání Walshe s Custerem: vždyť v obou případech šlo o ty samé Siouxy a o odvahu (možná až *bravado*), kterou my dnes už těžko pochopíme. Ale taková tehdy byla doba. Zbývá snad dodat jen to, že také kanadská politika byla jiná: pár stovek *mounties* (jak se tu říká policistům) zde dokázalo udržet v klidu větší teritorii než celá U.S. kavalerie s několika tisíci vojáky.

Vláda *Johna MacDonalda* ovšem měla dost problémů se svými kmeny a tak by bývala nejradši poslala Sitting Bulla zpět, ale to by zase mohlo znamenat válku. A tak se handrkovali, až Siouxové zatím ulovili i toho posledního buvola, co se tam před nimi marně skrýval. Kanaďani jim sice nabídli, že je naučí, jak se pěstuje obilí (jako to dělali, i když někdy dost pod tlakem, s místními Indiány), ale na to byl Sitting Bull jaksi moc konzervativní. "Naši otcové a otcové otců našich otců," řekl, " se vždycky živili jenom lovem bůvolů..." A tak se po čtyřech letech pobytu v Saskatchewanu a po marném pokusu zapojit do svého boje také místní *Cree* a *Blackfoots*, nakonec dohodli s vládou Spojených států a odešli do předem určených rezervací v Severní Dakotě.

Osamělá *Fort Walsh* leží v roztomilém údolí uprostřed *Cyppress Hills*, asi 50 km od nejbližšího městečka. Toto údolí se ale uprostřed tuhé zimy muselo jevit obyvatelům asi vším jiným, jen ne "roztomilým" a navíc tam každý policista musel odsloužit nejméně tři roky. Ukáží vám tam také jejich ubikace, koňské stáje, vězení i maličký hřbitůvek. Hned vedle stojí *whisky trading post*, kde američtí obchodníci vyměňovali s Indiány kožešiny za alkohol a zbraně, podle hesla *"biznys je biznys"*. V hlavní budově pak můžete vidět zažloutlé fotografie policistů, jejich velitelů i scoutů (o nejznámějším, *Jerry Pottsovi*, se také povídá mnoho zajímavých historek). A před budovou stojí sousoší, připomínající známé setkání Walshe se Sitting Bullem.

Po odchodu Siouxů se také cesty těch dvou rozcházejí. Bull odchází k bufallo-billovskému cirkusu, říkali tomu Wild West Show, na jejímž turné se pak ještě jednou vrátí do Kanady, ovšem do té východní. Obecenstvo ho tu vítá jako hrdinu a největší atrakcí show jsou ovšem bitky Billových kovbojů s Bullovými indiány. Oba se dokonce nechají spolu vyfotografovat a naváží přátelství na život. Po roce ale neklidný Sitting Bull opět od show odchází.

Také major Walsh po nějakém čase opouští NWMP a vrhne se zpět do civilního života. Vrací se zpět do Ontaria, kde se stává úspěšným byznysmenem . . .

Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <16>
Esej: Vánoce,vánoce, přicházejí…

Vánoce,vánoce, přicházejí…

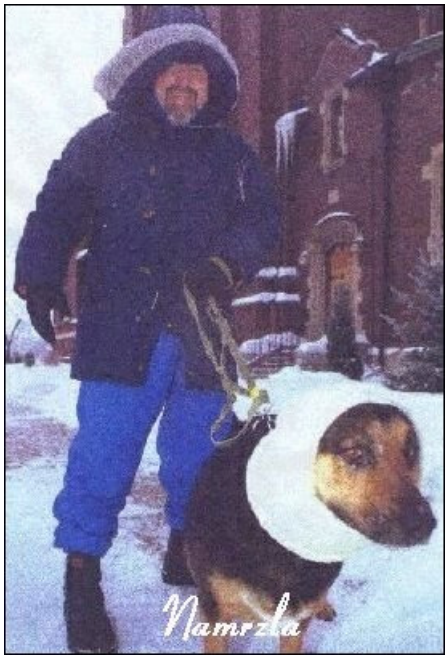

Včera stáhli z obchodů *haloweenové* kostýmy a dnes se objevila jiná výzdoba, totiž vánoční. Každý rok se v Ontariu – a nejen tam – už dlouho napřed připravujeme na tyto "svátky nákupů". Obě strany této velké rovnice, to jest prodávající a kupující, se toho vesele zúčastní, neboť jak známo, aby jeden prodal, musí někdo jiný koupit…

Jak je to vlastně s tím vánočním nakupováním, říká asi nejlépe jedna kanadská anekdota: Tři chlapci si vyprávějí, jak jejich rodiny tráví vánoce. "My," povídá ten první, "my na Štědrý večer jdeme o půlnoci na mši a ráno (pozn.: v Kanadě se nadílí 25. ráno) se všichni radujeme z těch mnoha dárků, co nám *Santa Claus* přinesl."

"To my," říká ten druhý, "my večer zpíváme koledy, pak se dobře navečeříme a ráno se běžíme podívat pod stromeček, kde je velká hromada dárků a hraček, no prostě všeho."

"My," prohlásil ten třetí, "my jdeme všichni navštívit firmu našeho tatínka, co vyrábí hračky. Tatínek nám ukáže prázdné regály a řekne: "Koukněte děti, všechen ten brak jsme prodali, tak už zase pojedeme na celou zimu na Floridu!"

Pravda, vánoce mají nejen význam náboženský a duchovní, ale také ekonomický. Trhy se hýbají a zboží, které nikdo nechtěl a sedělo dlouho na polici, se zabalí do červeného či zeleného papíru, panáčkům se nalepí vousy, vycpe se jim bříško a hned je to figurka Santa Clause! A to vše se pak nádherně prodá: boty, které nešly na odbyt, se postaví do první řady, jako by to byla novinka a šup, šup, už to jede - a co se neprodá, se schová na další vánoce. Obchodníci si zvednou příjmy, aby mohli zaplatit svoje dluhy, děti se radují z dárků a všichni jsou nadmíru spokojeni…

Well, ne tak úplně. Většina věcí byla totiž koupena na *kreditkarty* a účty vám pak dojdou až někdy začátkem nového roku. To se pak nestačíte divit, co všecko jste to v návalu, či lépe řečeno záchvatu dobročinnosti vlastně koupili. Ale sláva, je tu spása. Stačí, když splácíte deset procent měsíčně, plus úroky, pochopitelně. A tak splácíte až do dalších vánoc, kdy nakoupíte plno dárků, atd., atd.

Všichni to víme a přesto se tento kolotoč opakuje každý rok znova. To jen ti chytřejší nakupují až po vánocích, o tzv. *Boxing Day* (26.), kdy je to, co zbylo, s velkou slevou rozprodáno a za to, zač jste platili před měsícem stovku, dáte teď jen padesát bucků (to není prosím ta známá pivnice, to je ve *slangu* padesát dolarů). Ovšem říkejte dětem či dospělým, ať si na dárek počkají až do ledna! Nepomůže ani to, že se Ježíšek údajně vůbec nenarodil na vánoce, že to datum bylo jaksi převzato z jiných, pohanských svátků – alespoň jak tvrdí někteří učenci. Dostanete odpovědi jako: "Tak ty chceš na mě šetřit, že jo?" A malé děti už vůbec nepochopí, jak se ze Santa Clause najednou stal *Ebenezer*

Scrooge (známá figurka škudlila a držgrešle z vánoční povídky od pana *Dickense*).

Nemá cenu jim vykládat, že i s tou slevou vlastně pořád platíte víc, než je pořizovací cena, kterou zaplatil ten obchodník; že jen ten *markup* (co si na to obchodník přirazí) je značně menší. Aby se totiž mohlo dál prodávat, musí se skladiště vyprázdnit a naplnit novými, modernějšími či "módnějšími" výrobky. Tak se to musí prodat "pod cenou", rozuměj pod tou drahou. A jistě, obchodník má také svoje výdaje a ještě chce uživit svou rodinu – případně víc rodin, je-li navíc ještě rozvedený...

Výrobce je na tom hůř: za máslo zaplatíte řekněme dolar, ale z toho jde tolik a tolik na *processing*, tj. zpracování, balení, transportaci a tolik a tolik na distribuci a obchodníkovi - pouze malý zbytek dostane sám farmář. A chudák kráva? Ta pochopitelně dostane jen otýpku sena. Před nějakou dobou se tady rozmnožily tzv. *factory outlets,* tj. obchody, kde prodávají přímo výrobci, se značnou slevou. I tato sleva ale postupně klesla, takže rozdíl je tak malý, že už vám dnes nestojí za to jet autem třeba až k Niagaře, kde *outlety* vyrostly jak houby po dešti. Pokud si tam ovšem ještě nechcete zajet hned přes most do Států, kde je to zase ještě o trochu levnější a modlit se, aby vám celníci uvěřili, že "ten stroj na posilování paží s sebou vozíte na každý výlet".

Tak či tak, v obchodech začínají vánoce už začátkem listopadu a obchodníci si v duchu říkají, že kdyby nebylo vánoc, museli by si je vymyslet. A tak oslavují vánoce všichni, bez rozdílu náboženství: moslemíni a budhisté, talmudisté i taoisté. A také všechny společnosti, co vybírají na potřebné (tedy hlavně na své funkcionáře, protože režie takových dobročinností je značná) - ony sice vybírají celý rok, ale teď obzvláště, protože při těch ostatních, velkých výdajích, už vám s těmi menšími ruka přece neupadne.

S obchodníky se ovšem radují i obdarovaní. Představa, že v tomhle sobeckém světě člověk dostane něco zadarmo, je prostě fascinující. Že to vlastně není zadarmo, to už se v té vánoční pohodě jaksi ztratí. Doby "dobrého krále Wenceslawa" jsou už dávno pryč. Ano, svatého Václava, zvěčnělého ve stejnojmenné staré evropské koledě, která se v Čechách dlouho nehrála. A žádné páže už vám dnes nepřinese náruč dřeva na ohřátí, s komplimenty jeho Milosti krále..

Ale to radost z dárků jenom zesílí a je to tak dobře. Proč vlastně všichni tak rádi dostáváme dary? Snad je to proto, že bychom každý z nás rádi věřili, že si je také zasloužíme. Rozhodně zde neplatí staré české "hloupý, kdo dává, hloupější, kdo nebere"– to bychom byli všichni hloupí, ale nikdo hloupější... Navíc se v této době i lidé, kteří, jak se říká, sedí na pětníku, najednou stanou štědrými rozhazovači a ještě jim to dělá radost. I to je dobře. Protože vánoční dárky jsou tu hlavně proto, abyste někomu ukázali, že vám na něm či na ní záleží. A to, že se při tom napakují i obchodníci s brakem? V tom můžeme naplnit zase jiné poslání vánoc, totiž jakožto svátků míru, dobré pohody a hlavně odpouštění…

KNIHY OFF-LINE

Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <17>
Esej: K-W Oktoberfest.

K-W Oktoberfest.

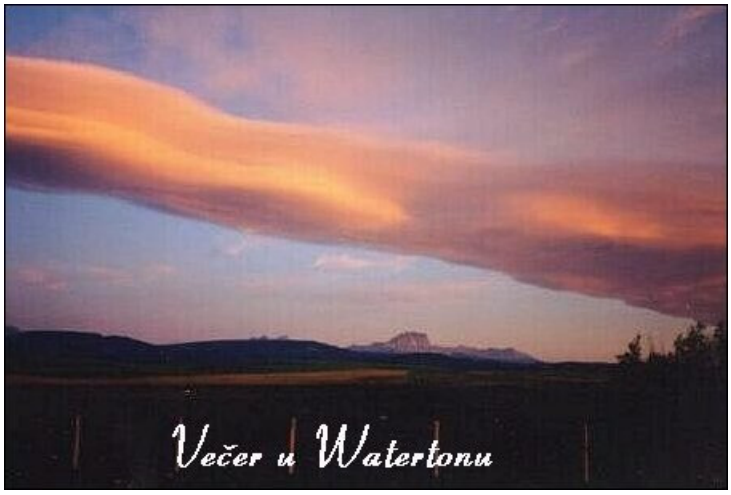

Není to tak dlouho, co jsem psal o *Folkfestu* a vidíte, už tu byl *Oktoberfest* (ještě si budete myslet, že se v Kanadě pořád jenom něco oslavuje!). Ten největší v Severní Americe a možná hned druhý velikostí za mnichovským, se u nás koná v *Kitcheneru-Waterloo* (viz K-W), Ontario. To jsou totiž dvě města tak blízko u sebe, že se tam dá přejít z jednoho do druhého přes ulici, takže chtějí mít i Oktoberfest jen jeden. A pokud vás to napadlo - ano, nepíše se to *Octoberfest*, po anglicku, ale správně ***Oktoberfest.*** po německu.

Jen tak mimochodem: na světě je kolem 80 měst a městeček se jménem *Waterloo*, z toho 35 v USA, 12 v Austrálii, 5 na Jamaice a jedno (slovy JEN JEDNO, pane maršále Blüchere, který jste tehdy pomáhal Wellingtonovi!) v Německu. Největší ze všech je v Ontariu, má 90 tisíc obyvatel, což je skoro dvojnásobek počtu padlých v oné bitvě (roku 1815 - to pro ty, co tehdy nebyli ve škole).

K-W Oktoberfest se koná, jak už název nenápadně naznačuje, v říjnu a ještě mu předchází velký bál, módní přehlídka a volba *Miss Oktoberfestu.*Ve W-K se ho zúčastní 18 licencovaných (tj. s povolením čepovat pivo - to máme ještě z doby prohibice) *Festhallen* a celkem tam bývá až 50 zábavných pořadů, jako třeba závody v rolování pivních sudů za zvuku *"Roll out the barrels",* v originále je to ovšem Vejvodova "Škoda lásky". Jsou tam i závody lukostřelců, mnoho legrácek pro děti, ale hlavně neoficiální "závody" v jídle a pití piva.

Na *Thanksgiving* (Svátek díkůvzdání) se koná ve městě velká paráda, kde se ukazuje i ambasador festivalu, *Onkel Hans*. Je je takový fešný živý tyroláček, teda paňáca v nadživotní velikosti, s krátkými *ledrhoznami* a obrovskou hlavou. Pochodují zde i *marching bands* z USA a Kanady, vyhrávají kapely z Německa a Rakouska, i *Ziegenerinsel* ze *Stutgartu*. Nechybí ani ontárijský král polky Walter Ostanek se svou harmonikou. Není divu, vždyť sem přicházejí lidé z celého světa oslavovat ten pospolitý *Gemütlichkeit* hudbou a zpěvem. Jeden den festivalu zase patří udělování titulu "Ženy Roku" a to hned v jedenácti kategoriích.

Jistě se ptáte, zda jsme tam byl - ne, letos ne, ale byl jsem tam dříve, na ten letošní to mám hlavně z WEBu. Adresa je: http://www.oktoberfest.ca

A ještě prozradím, že tam na WEBu najdete i různé recepty, jako třeba na *sauerbraten, vanilla pretzels, mandeltorte, linzertorte, Hamburg rouladen, Zsegediner goulash* a mnoho jiných (recepty jsou v angličtině). Pro alkoholiky tam je *Boiled Beef in Beer* a ještě *Beer Cake* (biertorte?). Nejvíc mě

zaujal *Schwarzwalder Kirschtorte*, ale marně jsem hledal, kdy do toho mám zamíchat ty dědečkovy švarcvaldky.

Zatím jsem slavil Oktoberfest také v Montrealu, v Oakvillu, v Saskatoonu a dokonce i dole v texaském *El Pasu*, ale v Čechách ještě ne. Rád bych ho ovšem oslavil taky doma, nějakým českým způsobem. Tak nevím, nemáme my Češi také nějaký svátek piva? Jestli ne, tak bychom si rychle měli nějaký vymyslet, třeba na sv.Gambrinusa. Jak by to krásně znělo: *Gambrinusfest*! Už jenom proto, abychom těm Bavorákům ukázali, že to také umíme!

Do té doby tedy ještě jen "*EIN PROSIT*!"

KNIHY OFF-LINE
Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <18>
Esej: Poslední zlatá horečka v Kanadě

Poslední zlatá horečka v Kanadě.

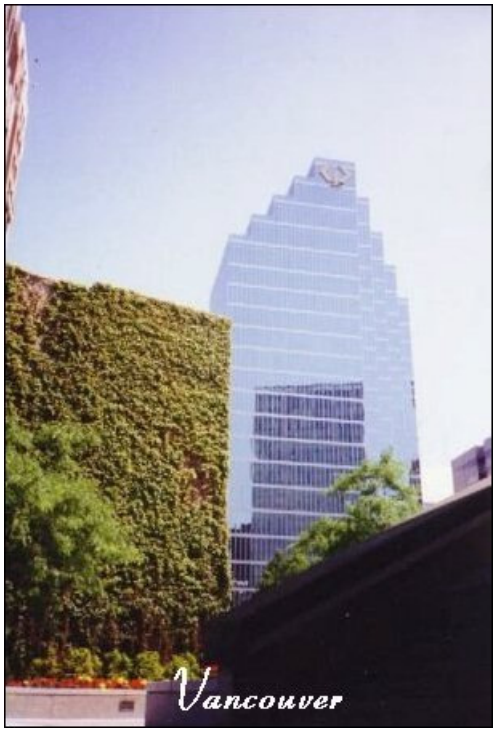

Zlato se v Kanadě nacházelo a nachází pořád, ale těch pravých zlatých "horeček", jsme tu zažili - vlastně já už ne - jen několik. Ta poslední byla v Ontariu v roce 1925, to se zrovna rozneslo, že dva ontarijští prospektoři našli velké ložisko u Rudého jezera (Red Lake) v oblasti severozápadního Ontaria, blízko města *Hudson*, které je zase blízko trochu většího *Drydenu*. Kdybyste se tam chtěli vypravit, můžete to vzít jako my: jeli jsme totiž Drydenem při naší cestě na západ (viz kniha "GO WEST" naší knižnice).. Tehdy jsem se až k Rudému jezeru nevypravil, ale teď si to asi nenechám ujít a trochu se tam poohlédnu: při mé penzi mi bude každý kilogram zlata dobrý...

Většina zlatokopů se dostala do Hudsonu železnicí, ale tam je čekala další cesta ke zlatému, pardon Rudému jezeru: 135 mil (asi 216 km] na severozápad přes zamrzlá jezera a portáže. Místní obchodníci kvapem telegrafovali pro zásoby, neboť si je v tom horečnatém spěchu ti *gold-diggers* jaksi zapomněli vzít s sebou. Cesta z Hudsonu k jezeru jim trvala šest dní, a to v mrazu a na saních. Nejprve si brali eskymácké psy *huskies*, později ale z nedostatku přišly na řadu i ostatní rasy psů. Museli se prodírat krajinou, o které řekl známý kanadský objevitel *Jacques Cartier,* že to je "země, kterou Bůh daroval Kainovi". V létě zde zase najdete masožravé *blackfies* i skoro neviditelné mušky *no-see-um*, které asi ve zlatokopech našly příjemné zpestření svého jinak jednotvárného *menu*.

Už v roce 1870 se na *Jackfish Lake* našlo zlato, ale první *claim* tj. zaregistrovaný pozemek s nálezem byl vytyčen na Red Lake až roku 1897. Při té příležitosti vypadl vedoucímu výpravy R.J. Gilbertovi revolver z pouzdra, narazil na kámen, vystřelil a milého Gilberta na místě zabil. Když se však ukázalo, že ten nález vlastně nebyl ani tak moc bohatý, dál se o to nikdo nezajímal. Teprve později, když se v roce 1912 uzákonily hranice Ontaria a půda se začala zadarmo rozdělovat *settlerům*, tedy osadníkům, oblast se pomalu začala zalidňovat. Až po válce, v roce 1922, se našlo v blízkosti Red Lake větší množství stříbra. Nu a od stříbra ke zlatu není tak daleko...

Když 25 července 1925 *Lorne Howey* a jeho partner *George McNeeley* zapsali svůj *claim*, nevěděli ještě, že na místě později vznikne známý důl *Howey Gold Mine*. Pravá horečka ale začala až v roce 1926. Přes tři tisíce mužů z celého amerického kontinentu se sem vypravilo a brzo bylo vytýčeno kolem tři a půl tisíce *claimů*. Zlato se našlo také podle zpráv v novinách i na jiných jezerech: *Woman Lake, Trout Lake River, Birch Lake a Narrow Lake* (osobně pochybuji, že by to zlato leželo jen tak přímo na vodě, ale tak to tam prosím píšou). Když v roce 1930 cena zlata poskočila z dvaceti na

pětatřicet dolarů za unci, dalších deset tisíc *claimů* bylo zabráno a sto nových důlních společností založeno. A *John E. Hammel* zde pak založil *Northern Aerial Mineral Company Limited* (NAME), která dopravovala své *prospektory* letadlem na různá místa a z každého nálezu pak dostali deset procent kapitálu...

Zajímavých historek z doby poslední horečky je mnoho - některé příběhy vlastně ještě pokračovaly dál. Tak například příběh *Williama (Billa) Stuarta,* syna britského diplomata, který v Hudsonu dělal účetního a mluvil plynule německy, francouzsky, italsky a prakticky všemi slovanskými jazyky. Nikomu nebylo nápadné, když se později nechal najmout jako kopáč a v roce 1937 rychle zmizel. Jaké jiné poslání měl, se začalo tušit až v roce 1943, kdy se prozradilo, že se Bill narodil v kanadském *Winnipegu* a měl hodnost kapitána u kanadské armádní špionáže. Za války sloužil jako kontaktní důstojník s Titovými partyzány a byl zastřelen Němci, zrovna když předával svou vysílačkou zprávy spojencům. Dnes už se asi nikdo nedoví, co vůbec Bill tehdy v Hudsonu v době zlaté horečky dělal...

Jiná příhoda se stala *Dickovi Rodenovi*, který byl letadlem dopraven až do místa zvaného *Goldpines*, kde měl pracovat jako *checker* (kontrolor a účetní). Tam na něj ale nikdo nečekal, až u řeky potkal nějakého stařečka v ošumělých prospektorských šatech, který se uvolil, že ho dopraví svým člunem až do *Ear Falls*, kam Dick směřoval. Později, už na místě, se Dick představil předákovi a našel si místo k noclehu. Teprve pak se začal shánět po onom dědečkovi, aby mu zaplatil. Když ho našel, napsal mu šek a poradil dědovi, ať si to radši hned vybere v bance. Kolemstojící dělníci vypukli v huronský smích: onen dědeček byl totiž prezident firmy, u které měl Dick pracovat, *Ole Gustafson*.

Cesta na Red Lake z Hudsonu vedla přes šest jezer, dvě řeky a čtyři *portáže*. O dopravu se starala *Patricia Transportation Company,* která vlastnila čtyři tahací čluny, tzv. *tugboaty*. Ne všechny čluny ale prošly hned poprvé registrací - jméno posledního, *Vulcan*, už bylo zapsáno někde jinde. Ředitel firmy, *Charlie Wilson*, Skot, si ale předem nechal udělat krásná mosazná písmena, která se podle zvyku přibíjela na příď lodi. Co teď? Spořivý Charlie to vyřešil po svém: nazval tedy člun *Canvul* a bylo to. Kolikrát se jim vleky na vodě převrátily, to už dnes ani nevíme. Při takovém *incidentu* obvykle posádka člunu zůstala na místě, aby mohla náklad, který se neutopil, jako třeba bedny a podobně, ještě vylovit. Jednou ale přišla sněhová bouře, pátrací letadla nemohla startovat a tak se plavci vrátili za tři dny domů "po svých". Po druhé, na jezeře *Pakwash*, chytila *Canvul* bouře a marně se kapitán *Carl Robinson* snažil dostat lodě ke břehu. Vítr je pořád zaháněl na skálu a navíc vezli náklad nebezpečného dynamitu. Konečně přistáli a přivolaní dynamitoví odborníci pak celý náklad - 45 tun dynamitu - museli vyhodit do vzduchu. Jindy zase udeřil blesk do bárky, zasáhl jednoho lodníka a srazil jej do vody. Jeho tělo našli až za tři dny.

Nejzajímavější historky by ale asi mohli vyprávět *bushpiloti*, tedy letci, kteří se svými stroji pronikali co nejdál do divočiny a riskovali každodenně své životy. Většinou to byli veteráni z první světové války. Nejnebezpečnější situace vznikaly při tak zvaném *glass-out*, tj. když voda na jezeře byla klidná "jako sklo", takže se špatně odhadovala výška při přistání. Také půda, pokrytá panenským sněhem, zkreslovala odhad výšky nad zemí a letadlo se mohlo přitom zapíchnout nosem do země. Piloti se museli starat o své pasažéry, vyznat se v krajině a v případě nehody letět na pomoc. Všeobecným znamením *S.O.S.* byly ulámané smrkové větve, položené na sníh. Společnost *Western Canada Airways* zaměstnávala řadu pilotů, z nichž několik zahynulo při výkonu své služby, například *Tim McCoy nebo Bud Starrat*. Nejznámější piloti od *Red Lake* se také zapsali do historie Kanady - bojoivali totiž také v První světové válce: *C.H. (Punch) Dickins, H.A. (Doc) Oaks, Bernt Balchen, W.R. (Wop) May*, nositel řádu britského Imperia (a také sestřelil Rudého barona Richthoffena). Také tu byl kapitán F.J. Stevenson, který dostal britský *Distinguished Flying Cross* a dokonce i francouzský *Croix de Guerre*. Později se Bernt a Doc také zůčastnili *Byrdovy* Arktické expedice.

Při jednom letu ztratil pilot *Harold Farrington* při startu jednu lyži, což ovšem hned nezpozoroval, ale jeho kolegové na letišti ano. Jelikož tehdy ještě letadla neměla radia, druhý pilot tedy vzlétl hned za ním, po nějaké době ho předhonil a ve vzduchu mu posuňky ukazoval, co se stalo. Harold změnil kurz zpět do Hudsonu, kde několikrát zkušebně zakroužil nad letištěm. Nic netušící pasažér se ho konečně zeptal, o co jde a když mu to pilot vysvětlil, začal slibovat pánubohu všechny jeho zlaté *claimy*, jen aby se z toho dostali. Podařilo se: Harold přistál a dojel po jedné lyži až na konec letiště, kde se letadlo překlopilo a zastavilo. Tentokrát to odnesla jen vrtule, která se přitom ohnula, ale mohlo to být daleko horší. Jestli pak pánbůh dostal ty pasažérovy *claimy*, jsem se už nedočetl.

Později, to už bylo v roce 1940, měl May přepravit ve svém letadle z Winnipegu do *Churchillu*, kde měla vystoupení, známou filmovou herečku, sexy Mae West, o které bylo známo, že má slabost pro aviátory, jak se tehdy letcům říkalo. Druhý den ráno vyrazili zpět, ale do Winnipegu už nedorazili: May, ačkoliv byl znám, že lítá za každého počasí, najednou cestou prohlásil, že "větrné podmínky nejsou nějak dobré" a tak přistáli v malém hornickém městečku *Flin Flon*, kde pak "museli" setrvat dva dny, než se počasí "ustálilo". Ostatní *bushpiloti* si ho pak ještě dlouho dobírali, neboť ani *May* ani *Mae* (obě jména se navíc vyslovují stejně, totiž "mej") nedokázali tu nenadálou kalamitu počasí nijak pořádně vysvětlit . . .

KNIHY OFF-LINE
Autor : **Jan B. Hurych**
Název : **LISTY Z JAVORU <19>**
Esej: **Dvakrát měř, jednou řež!**

Dvakrát měř, jednou řež!

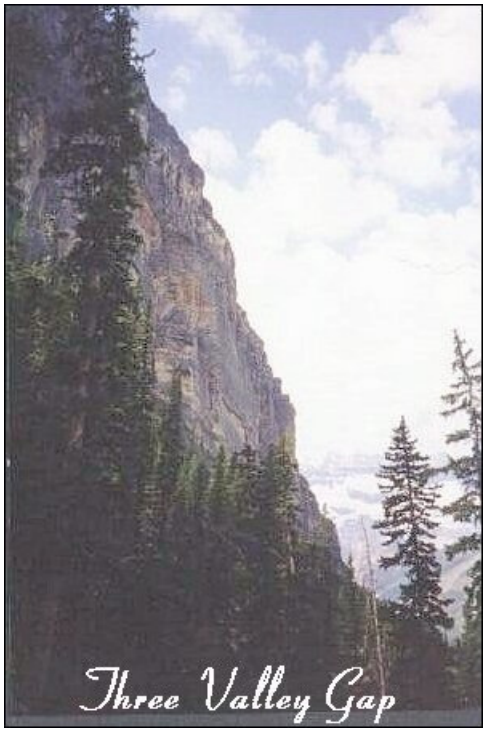

Ano, i v Kanadě se musí měřit dvakrát, ale z poněkud jiných důvodů. Máme tu sice metrický systém, ale naši sousedi v U.S.A., s kterými máme většinu byznysu, si stále podržují ten starý, t.zv. imperiální systém. Což je poněkud nelogické, uvážíme-li, že to byla první kolonie, která se od Britského Imperia oddělila. Ale žerty stranou, ono to vůbec není tak jednoduché. Kanaďanům bylo totiž kdysi dohodnuto - nepamatuji se, že by o tom bylo nějaké referendum či plebiscit - že jim bude dopřáno používat *jedínyj magúčij metríckij systěm*. A udělal se na to zákon a basta fidli.

Jistě, je to systém prostší a jednotky jsou snadno konvertibilní jako kilo, hekto, deci - a kdo z nás by neuměl posouvat desetinou čárku? Vlastně tečku, ta se tu na západě používá místo čárky. A jinak je přece jedno, v čem se měří, hlavně se musí udat jednotky, ne? No jo, ale velká část technické dokumentace chodí přece *do* a *z* USA. A nemůžeme očekávat, že si to každý bude pořád přepočítávat na své, i kdyby náhodou věděl jak, *no Sir*! A tak se všecko stále ještě uvádí ve dvojích mírách a i automobily mají například dvojí ukazatele rychlosti. A kde ta dualita není, tam si radši dávejte dobrý pozor: na mapách (od automobilového klubu CAA), které udávají na silnicích vzdálenosti, jsou tytéž na jedné mapě v kanadské části *v kilometrech* a v U.S.A. zase *v mílích*, uvidíte ovšem jen čísla. Takže se vám pak třeba stane, že máte všecko hezky naplánované a zatím, jakmile přejedete hranice z Alberty do Montany, tak se musíte divit, že jedete a jedete a pořád ještě nejste v té Heleně (to je prosím město v Montaně, dokonce to hlavní).

Co se také nedá tak lehce změnit, je nářadí. A tak pořád ještě vrtáme čtvrtpalcovým vrtákem, ačkoliv jsou k disposici vrtáci (pardon vrtáky) obojího druhu. Navíc se naši byrokraté snaží vytlačit i jiné, vžité jednotky, novými, ale ne už tak praktickými. Tak například u každého autoservisu je teď ukazatel tlaku vzduchu do pneumatik v *kiloPascalech* (kPa) namísto v *psi* (tj. v librách na čtvereční palec). Kolik že je jeden Pascal? Asi tak jako když vám někdo kýchne do pneumatiky.

A tak to jde pořád dokola a krávy nám dojí v litrech, místo v *quartech* a slepice, které snášely vejce o průměru v *palcích*, je teď snáší v milimetrech (otvory jim zůstaly naštěstí pořád stejně veliké). Nejhorší je, když se to poplete tam, kde na tom záleží nejvíc - před několika lety muselo jedno letadlo z Montrealu přistát nouzově na prérii, nebo mu do nádrže načerpali jenom x litrů paliva (namísto x *gallonů*).

Nejpomaleji se ovšem mění zvyklosti lidí. Vysvětlil mi to můj přítel *Fred MacLean*: "Když mi řekli, kamaráde, že je moje tchyně vzdálená od nás celé tři tisíce kilometrů, moc mi to, člověče, neříkalo. A

vidíš, včera mi telefonovali, že je "*six feet under*" (tedy šest stop pod drnem) a tomu jsem rozuměl hned . . .."

Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU <20>
Esej: Boj o smrt

Boj o smrt

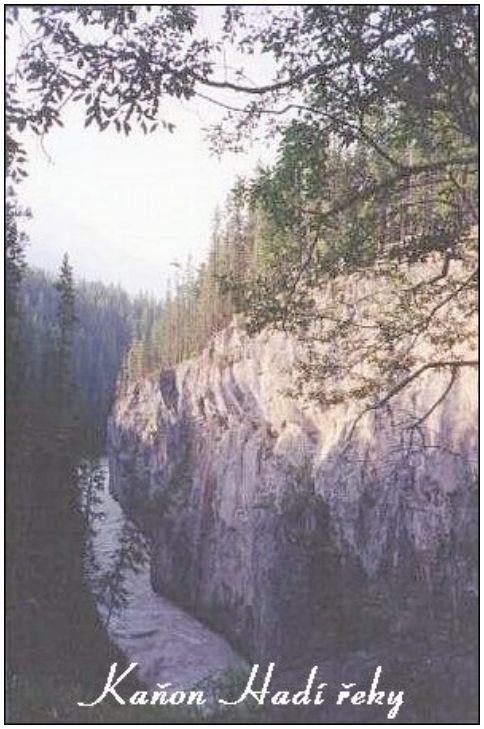

Soudce v *Halifaxu (Nové Skotsko)* zamítl projednávat případ doktorky *Morrisonové* z téhož města, která pomohla pacientovi zemřít a tím ji prakticky zbavil viny. V podobném případě farmář v Saskatchewanu usmrtil ze soucitu svou dceru, která trpěla nevyléčitelnou chorobou a hroznými bolestmi. V případě uvedené doktorky bylo ovšem důvodem hlavně to, že pacient údajně umřel, ještě než ho zasáhla smrtící dávka, která mu byla dána do žíly. Veřejnost, která víceméně fandila odpuštění trestu, se ale také začíná ptát: *Kdo je vlastně vinen?*

Kanadská společnost je tradičně demokratická - utíkali sem lidé před různými diktátory či "ismy". Je také tradičně a silně zbožná: vzít někomu život se považuje za smrtelný hřích. Alespoň tak to tvrdil v tisku jeden vyšší církevní hodnostář v Saskatchewanu, kterému jsem pak poslal dopis - odpověď nepřišla - kde jsem se ho tázal, kdy vlastně ta jeho církev změnila názor, protože ještě mému dědečkovi například požehnal v první světové válce biskup jeho kanón, kterým se pak vesele střílelo do Taliánů. Dědeček ovšem neměl na vybranou, ale ten biskup či kardinál ano. Sedmé přikázání zřejmě platí jen v singuláru, ne "en masse". Italové ovšem tenkrát vyhráli, asi proto, že jejich kanóny požehnal sám kardinál :-).

To, že jsme věřící a že si vážíme lidského života nás ale neomlouvá, když se chováme jak barbaři, ba co víc, když vlastně lidi mučíme. Ano, pomoci někomu umřít je jistě zlé, dokonce trestné. Ale je ta situace tak jednoduchá, aby se dělaly hned primitivní závěry?

Zeptejme se lékařů, kteří kupodivu zaraženě mlčí. Otázka je jednoduchá: Existují nevyléčitelné případy? Ne, ne, nedělejte mi přednášku: postavil jsem tu otázku schválně jednoduše, abyste mohli dát jednoduchou odpověď. Jistě že existují. Druhá otázka: Trpí při tom někteří pacienti enormně? Zajisté. No vidíte a teď tu třetí, těžkou otázku: A co proti tomu vlastně děláte?

Tu otázku si ovšem musí každý lékař zodpovědět sám podle svého svědomí. Dnes ráno v televizi odpovídala jedna lékařka z Učené Univerzity (raději nejmenuji) na otázku, jaký je rozdíl mezi ohromnými dávkami sedativ pro snížení bolesti, které samy často vedou k smrti a smrtící dávkou, určenou k zabití. Blábolila, že v prvém případě jde o akt milosti, tj. zmírnění bolesti, zatímco ve druhém ne. Takovou odpověď bych očekával od byrokrata, ale ne od odborníka, vždyť i ve druhém případě se bolest zmírní a to jaksi docela a navíc rychle :-). Jiný doktor vykládal, jak je "pomoc zemřít" nemorální - jako by nevěděl, že *Hippokratův* slib zavazuje lékaře, aby zmírňovali bolesti a ne aby kázali morálku. Vtip je v tom, že potřebujeme, aby lékaři přiznali, že *v určitých situacích* jsou prostě

bezmocní - to ještě nikdy nesnížilo žádného odborníka v očích veřejnosti, je to upřímné a navíc je to pravda (však i doktoři umírají, nebo snad ne?).

Tím by mohla diskuse začít. Pak už by to bylo jen mezi publikem, odborníky a zákonodárci. Nebude to snadné, ale možná, že by pomohlo, kdyby jim někdo připomenul, že také oni jsou jen lidé a budou jednou marně prosit o milost. A že je to komplikovaná věc? Od toho je platíme, od toho přece odborníky máme - kdyby to bylo tak jednoduché, tak je nepotřebujeme, ne? Také naše církve by měly přispět svým hlasem, aby se za ně pánbůh nemusel stydět: však se o jejich upalování kacířů za živa dobře víme a jak je vidět, ututlat to nejde.. Tady mají alespoň příležitost to napravit a navíc dokázat, že jejich ústy opravdu mluví milosrdný Bůh.

Vím, "sebevražda s asistencí", jak se to teď slušně nazývá, je zlá věc. Ale musíme volit mezi dvěma zly a to druhé je horší: *utrpení člověka, utrpení celé rodiny, hlavně utrpení dětí*. Některé státy, jako třeba Holandsko, to už pochopily, jiné, jako Kanada, jsou také (doufám) na cestě. Protože jednou to BUDE stejně uznáno všude a je jen na nás, aby se naše děti nemusely ptát, proč byli jejich rodiče tak krutí nebo tak zbabělí, že nechali až na ně, co mohli rozhodnout už sami.

KNIHY OFF-LINE
Autor : **Jan B. Hurych**
Název : **LISTY Z JAVORU <21>**
Esej: **Stávka a pře-stávka**

Stávka a pře-stávka

Čeho je moc, toho je příliš - tak praví staré české přísloví. Moc - vlastně příliš - toho to přísloví sice neříká, spíše to vyjadřuje pocit někoho, kdo už toho má všeho dost. Dovolte, abych se také připojil.

Jak známo, stávky jsou zbraní dělnické třídy proti zlým kapitalistům - jak se dočteme z marxistických zapšklých pergamenů. Z toho důvodu bylo také právo na stávku za komunismu zrušeno, neboť i kapitalisté byli zrušeni a nebylo prý tudíž proti čemu bojovat :-).. Postupem času sice komunismus umřel na souchotě, ale kapitalisté a dělnická třída to všecko přežili, takže bylo opět nutno (ve světě bývalého komunismu) právo na stávku obnovit.

V Kanadě jsme měli právo na stávku pořád. A ne jen tak na ledajakou: je tu právo i na stávku zbytečnou, předem prohranou, nesmyslnou a někdy si říkám, že snad i na ilegální, protože se jich vyskytuje víc a víc. Ale nechci se zde stavět na tu či na onu stranu, protože to předpokládá, že jsou strany jen dvě, tedy zase jen ti kapitalisté a dělníci. De fakto jsou ale strany tři: je ještě strana, která ve stávce prohrává, ať už to dopadne jak chce: totiž vážené, lépe řečeno znevážené publikum. Ano, ať už vyhrají kapitalisté či dělníci, někdo si to musí odnést a to jsme my, publikum. Někdy k nám patří i ti dělníci, to když zrovna prohrají, ale my ostatní, co nestávkujeme ani nevlastníme podniky, my jsme tam vždycky. Příklad: zvýší-li se školné, zaplatíme to my. Nezvýší-li se školné, ale naopak se propustí pár učitelů, zvýší se nezaměstnanost a časem i příspěvky do nezaměstnaneckého fondu, které zase platíme my. A to nemluvím o snížené kvalitě učení, která z toho vyplyne. Soudě podle posledních stávek, ta třetí strana - totiž ta naše většina - začíná přece jen nabývat svůj hlas, ale moc se na nás stejně nedá: vždyť o nás přece vůbec nejde, že ano...

Poslední stávku učitelů jsem zažil v Quebeku. Trvala dva měsíce a hned čtrnáct dní po tom musely jít naše děti ke zkouškám, ve kterých jich propadlo značně víc, než normálně: zkoušelo se totiž i to, co se neučilo. Zašel jsem na obec, abych jim oznámil, kam mi mohou vrátit tu šestinu školného, co platím a kterou nepoužili. Odmítli, že prý už peníze utratili. Podivil jsem se - vždyť ty dva měsíce učitelům přece nezaplatili - a tak jsem jim řekl, že v jiném byznysu by se to asi nazývalo defraudace. Přiblble se na mě usmívali, jako by chtěli říci: tak se s námi můžeš soudit, kamaráde...

Nedávno jsme zažili poštovní stávku, která byla teď uměle ukončena zákrokem vlády. Pošťáci ovšem hned oznámili, že to vládě tak lehce neprojde. Zde bych je chtěl opravit: nám, publiku, to tak lehce neprojde - neviděl jsem ještě vládu, který by utrpěla tím, že jí nedojde pošta včas - většinou se stejně jedná jen o stížnosti. Ovšem už od začátku stávky bylo jasné, že dohadování bude těžké, ne-li přímo

nemožné: oni totiž tradičně poštovní zaměstnanci žádají o dvakrát větší přidání, než mohou dostat a navíc to kombinují s požadavkem, že vláda musí učinit slib, že nebude žádné propuštění. Jinými slovy, že se zase zdraží poštovné. Není divu, že moderátor to vzdal a asi půjde radši dělat snadnější práci, jako třeba usmiřovat manžele při rozvodech nebo vyjednávat na Blízkém Východě. Zdá se, že americký systém je jiný, než kanadský: tam firma umožní moderátorovi nahlédnout do své finanční bilance a podle této informace se pak strany dohadují, kolik je možno přidat, aniž by firma zkrachovala, což pochopitelně není v zájmu jedné ani druhé strany. Sami odboráři v *Minnessotě* mi přiznali, že u nich jsou odbory víc patriotické, zvláště když se jedná o něco, co by mohlo uškodit státu.

Tím nechci říci, že vina je jenom na nezkušenosti či neinformovanosti odborových předáků. Pokud se týká propouštění lidí, je vina na firmě, lépe řečeno na jejím managementu. Stejná nezkušenost či neinformovanost vládne i tam. Přijímat nové pracovníky, když nevím, zda či jak dlouho je budu potřebovat; když nevím, zda či jak dlouho si je firma může vůbec dovolit, je nejen kontraproduktivní, ale přímo nezodpovědné. Že to není potřeba, o tom svědčí systémy managementu v Japonsku i jinde. Vyhazovat lidi, kterým jsme slíbili decentní job, je porušení slibu. Nepřijímat lidi, když je nepotřebuji, je ale omluvitelné: nabírání pracovních sil musí být diktováno potřebami a ekonomií podniku a ne tím, že "Franta má sekretářku, tak já jí chci taky" anebo snahou vedoucích vytvářet si svoje malá království, nemluvě už o zaměstnávání neschopných příbuzných či známých. Uvedené příklady se tak často nestávají, ale fakt je, že jako v bitvě, tak i zde "každý velitel potřebuje nutně posily" a je na generálovi, aby rozhodl, kdo je skutečně potřebuje a kdo ne. Tím se dostáváme k vyššímu a nejvyššímu managementu, k těm, kteří by měli vidět nejlépe, ale většinou - a je to možná věkem - trpí krátkozrakostí...Navíc je propouštění jen krátkodobé řešení: přesvědčil jsem se mnohokrát, že největší výdaje podniků nejsou na mzdy, ale na nezodpovědné či stupidní mrhání firemních prostředků a investic.

Říká se, že válka je výsledek selhání diplomacie. Stávka je potom výsledek selhání vyjednávání - to je jistě evidentní, ale lidé se zapomínají ptát, proč to jednání selhalo. Obě strany tam totiž většinou jdou s primitivním plánem, že budou tak dlouho bušit do stolu, až bude stávka nevyhnutelná a pak se uvidí, kdo vydrží déle s dechem. Ne, dokud si obě strany neudělají důkladnou přípravu, aby mohly jednat (a ne jen blafovat), jednání budou vždycky selhávat a budeme mít stávky pořád. K jednání by se mělo přistupovat, až když jsou opravdu obě strany připraveny, jinak se ztrácí čas i trpělivost. Stávky vlastně ani nic nevyřeší, protože vedou k urychlené, tudíž ne optimální dohodě a za dva roky (většina kontraktů je tady na dva roky) budou problémy ještě větší, nebo chcete-li hlubší. Je jenom podivuhodné, že chování, které bychom u svého šestiletého syna kvalifikovali jako dětinské a nepřístojné, jinde tolerujeme a dokonce vychvalujeme. Kdo je tedy opravdu vinen? Jak už někdo někde řekl: "*Potkali jsme se s nepřítelem a zjistili jsme, že jsme to my sami...*"

KNIHY OFF-LINE
Autor : Jan B. Hurych
Název : LISTY Z JAVORU. <22>
Esej: Pražská defenestrace

Pražská defenestrace
(Recenze knihy Davida Brierleyho: *On Leaving a Prague Window*)

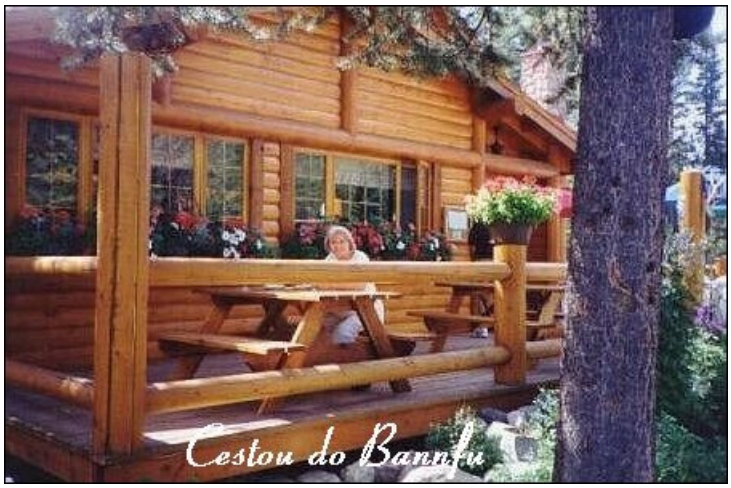

Je o něm známo, že žil v Kanadě, Anglii a teď se usadil někde ve Francii. A vsadil bych se, že také pobyl nějakou dobu v Čechách. *Brierleyho* nový *thriller "On Leaving a Prague Window"* to dosvědčuje nejen svým názvem, ale i detailními postřehy z českého života.

Jak titul naznačuje, někdo kdesi někde v Praze vypadl z okna. Ne, nejedná se o Honzu Masaryka, i když o něm v knize také jednou padne zmínka. Román se totiž odehrává v roce 1991 a jeho hrdina, kněz *Alois Fulnek* (ano, Fulnek a ne Fullneck , jak bychom od anglicky píšícího autora asi očekávali) je jakási česká varianta pátera z Chestertonovy *"Nevinnosti otce Browna"*. Fulnek má Brownovu krotkost a mírnost, i když ne už tu nevinnost, jak se to vysvětlí v knize později.

V situaci, kde o jeho osudu rozhodují jeho představení (víc neprozradím) ho zavádějí vzpomínky na minulost do místa, kde studoval a byl později i zavřen - to když přeměnili seminář na vězení. Na přilehlém hřbitově se Fulnek potkává s *Milenou Přerovou*, milenkou novináře *Václava Bodnára*. Milena sem přišla hledat Václavův neoznačený hrob, případně i stopy, které by vedly k vrahovi. Jak a hlavně proč chce Fulnek Heleně pomoci, to je právě otázka, kterou si musí položit on sám.

Ale nemyslete si, že vyřeší případ silou holmesovské logiky, jak to dělával otec Brown. *Thriller* je přece podle definice kniha napětí a akce, a toho obojího nalezneme v knize poměrně dost. A tak se Fulnek zaplétá do situací, ze kterých ho sice nedostane pánbůh, ale zato všemocný autor. Přiznám se, že když jsem byl nedávno v Čechách, žádná podobná dobrodružství jsem tam nezažil. Ovšem připouštím, že jsem asi nebyl na správném místě ve správný čas . . .

Ale věřím, že po přečtení knihy může "paranoia nutit člověka, aby se stále ohlížel za sebe", jak napsal o knize *Sunday Telegraph*. Také *Observer* zařazuje knihu "na úroveň Le Carrého", zatímco *New Yorker* zase tvrdí, že je to kniha *"tough and witty"*, neboli drastická, ale vtipná. To poslední mohu potvrdit. Stačí dodat, že autor zná - na cizince - české poměry až překvapivě dobře. Svědčí o tom nejen narážky na korupci před i po sametové revoluci, ale třeba i na lustraci. A hlavně zná Prahu: vodí nás po ní zcela bravůrně a najednou si říkáte: vždyť on má pravdu, ono je to opravdu nalevo od toho mostu...

Ze všeho nejraději má asi Malou Stranu: je to vidět i z jeho předešlé knihy o Praze, nazvane *"Czechmate"* (narážka na *"check-mate"*, což zní podobně a znamená to šach-mat, ale spíše se tím míní "Czech mate", což zní podobně a je to něco jako "česká partnerka", která také v knize vystupuje).

Některé pasáže v knize zní familiárně *(...říkej mi Alois, řekl, to stačí. Jméno Lojza ho totiž naplňovalo hrůzou...)* až legračně *(...toto je socha svatého Františka. Ptáci ho pořád ještě mají rádi - podívej, jaké má bílé vlasy...)* či ironicky *(uniformy hradní stráže, za které by se nestyděla ani opera buffa)*. Ale Brimley si umí dělat legraci i z Angličanů. Na večeři *U Tří Pštrosů* prohlásí jeden z nich (rozuměj Angličanů, ne pštrosů), že je to poprvé, co vůbec jí pštrosa - a je taktně upozorněn, že je to jen kachna).

Co se jeví zpočátku jako odpočinková četba, se najednou bez varování změní na docela napínavý román a po jedné (či dvou?) vraždách a přiměřené dávce sexu konečně vyústí v překvapivý klimax se zcela logickým závěrem. Což je vlastně úplně podle návodu na profesionální *thriller*. A když autor na konec naznačuje, že dobrodružství otce Fulneka tímto nekončí, myslím, že se na ta další můžeme docela těšit.

Knihu vydalo v roce 1995 nakladatelství *Little, Brown* (že by přece jen ten otec Brown?) *& Company (Londýn a Toronto)*. Na obálce knihy je (jak jinak?) fotografie Prahy, tak jak se asi jeví někomu při pádu z okna . . .